

ivott is és ordított is.” Jó ellensúlyként működik az is, ahogy a szívbe-markolóan igazságtalan életfordulatokat minden kommentár nélkül közli. Az érzelmek túlsordulásának amúgy is helye van a biblikus és a népmesei hagyományokhoz visszanyúló szövegben. „Nem sokkal ez után az eset után Terka néni leesett a cseresznyefáról, egyenesen bele egy szőlőkaróba. Szép halál, ha valaki így akar meghalni. Ne ítéld, mert elítéltetsz.” Megható történet, és az érzékenység mint esztétikai minőség visszacsempészésére tett kísérletnek sem utolsó.

Az elbeszélések sokfélék, általában egy-egy egyszerű, de jó ötletre épülnek, mint például az *Önéletrajz*, mely egy hetedik osztályos, zavaros családi körülmények között élő lány fiktív önéletírása. Vannak köztük állatmese-átiratok, melyek Hajnóczy Péter átiratai után – és nem tudunk nem erre gondolni, hiszen az egyik földolgozott mese éppen *A tücsök és a hangya* – néhol megoldatlannak, kidolgozatlannak tűnnek, de egészében a hatás itt sem marad el.

MANDA BORBÁLA

(*Argus Kiadó, Székesfehérvár, 2002.*)

Kálnay Adél: *Törött tükör*

Kálnay Adélnak a kilencvenes évek elejétől kezdve jelentek meg elbeszéléskötetei és meseregényei, most pedig négy novelláskötete terméséből született egy új írásokat is tartalmazó válogatás. A könyvben huszonöt elbeszélés olvasható, ezek közül tizenöt a már korábban is publikált. A legutóbbi kötet cím, az *Örökség* ezúttal mint fejezetcím szerepel, jelezve egy korszakhatárt, számvetést a múlttal. A novellák egymásutánja szintén ezt erősíti: az elrendezés a keletkezés sorrendjét követi.

Az első történetek gyermekkori emlékekből táplálkoznak, s a szűkebb szülőföldhöz, a völgyhöz, az otthonhoz kötődnek. Egy, a többiekől különböző gyerek alakja bontakozik ki, aki talán kíváncsiságból, talán sorsszerűségből korán találkozik az élet sötétebb oldalával, és aki nagyon érzékeny az emberi problémák iránt. A *Fiúgőnyön innen és túl* című elbeszélés a Dédi és annak lánya, az elbeszélő nagyanyja közti kapcsolatot ábrázolja a gyerek szemével nézve. Az anyját gondozó nagymama erőfeszítéseit a gyermek a legnagyobb szeretet megnyilatkozásának veszi, a kötelességérzet még távol áll ártatlan lelkétől, de mintha mégis őt igazolnák azok az a pillanatok, amelyekben sikerült meglesni Dédit és nagyanyját, amint a kölcsö-

nös szeretet szótlan nyilatkozatait adják. A *Szép idők ott a völgyben* visszaemlékezés egy utcára, amely „hiába van rajta a város térképén”, már nem létezik, „széthullt sok kicsi darabra, egész pontosan annyira, ahány ember lakott benne”. Kálnay Adél ezt a mozaikos örökséget Elza alakján és emlékein keresztül mégis megpróbálja legalább halvány kontúrokkal megrajzolni.

A *Mondatok amiket kapunk* vagy a *Kövek ideje* című novellákban a misztikummal való találkozásról olvashatunk. Az elsőben Kürti Miklós angyalt lát a hegyen, és sokkot kap. A falut megosztja az esemény, mintegy új időszámítás kezdődik. Végül Miklós már idegennek érzi magát a közösségben. A másodikban egy kislány megbetegszik: pszichoszomatikus tüneteit a régi házitanító távozása okozta. A tengeri, hegyi, erdei kúrákról kövekkel tér haza, amelyekkel beszélgetni kezd, s bennük látja meg a világegyetem időtlenségét.

Az írásokból sugárzik az esetetek iránt érzett empátia, az elbeszélések „hősei” javarészt a szegénység, betegség vagy más, az életet megnehezítő csapás ellen küzdő emberek, akiknek csak ritkán adatik meg a boldogság, és gyakran bele kell törődniük sorsukba. A szeretetet, a családi béke melegét többször egy régi kályha szimbolizálja. A szerző életszerűen komor képet fest az emberi kapcsolatok megromlásáról, amelyet a nyomor von maga után.

Az újabb elbeszélések *Szürke falak között* alcím alatt következnek, s ez a tíz novella abban különbözik az eddigiektől, hogy a jelen viszonyokat, állapotokat ábrázolja. A gyermekek most is meghatározó alakjai a történeteknek, viszont gyakran már ők is sérültek, mint a *Szörnyesülöttben* vagy a *bolond Jusztinban*. Az *Akár a filmekben* elhanyagolt gyermekére az akciófilmek gyakorolnak végzetes hatást. A *Szedra* és a *Lent* főszereplői cigányemberek, akiket visszahúz a múltjuk, utánuk nyúl a család, és újra ott találják magukat a nyomorban. Ezt ellenpontozza a címadó *Törött tükörben* a családjáról elszakadt ember magára maradása. A kötet záródarabja, a *Vannak még ilyen álmódók* pedig a babitsi gólyakalifa-történethez kapcsolható novella.

Kálnay Adél könyve az életről szól, s az emlékezés romantikájával átszótt realizmusával embersorsokat mutat be, okulásképp és okolásképp egyaránt. Ez a válogatás lezár egy évtizedes alkotói korszakot, ugyanakkor egy újabbat nyit meg, míg az olvasót gondolkodásra készíti saját létéről, arról, hogy ki kovácsa saját sorsának, avagy mennyire becsülni valóan bizonytalan minden.

SZALAI ZSOLT

(Kortárs Kiadó, Bp., 2002. 277 o. 1900 Ft)